

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

عنوان

بررسی نیاز های درک شده و برآورده نشده به خدمات مراقبت سلامت دهان و دندان در جمعیت

شهری و حاشیه شهری مشهد و کرمان از طریق مصاحبه تلفنی در سال ۱۳۹۵

دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه مقطع دکترای تخصصی

رشته سلامت دهان و دندانپزشکی اجتماعی

توسط:

سیده زهرا یعقوبی

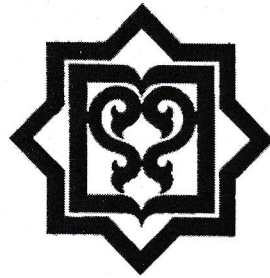
اساتید راهنما:

دکتر طیبه ملک محمدی

دکتر محمد خواجه دلویی

سال تحصیلی ۹۶-۹۷

Kerman University of Medical Sciences

Faculty of Dentistry

**In Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree (PhD) in Dental Public Health**

Title:

**Assessment of Perceived and Unmet Oral Health Care Needs in Urban and
Suburban Areas of Mashhad and Kerman, through Telephone Interview in
2016**

By:

Zahra Yaghoubi

Supervisors:

Dr Tayebeh Malek Mohammadi

Dr Mohammad Khaje Daluee

Year:

2017

چکیده:

مقدمه و هدف: درک از نیاز به خدمات مراقبت سلامت دهان نقشی اساسی در ایجاد تقاضا و اقدام برای استفاده از خدمات مراقبت سلامت دهان دارد. همچنین افرادی که احساس نیاز به دریافت خدمات سلامت دهان دارند، به صورت بالقوه سود بالاتری از خدمات دریافت کرده و بدین جهت در اولویت دریافت خدمات قرار می‌گیرند. با دانستن موانع درک شده در برابر دستیابی به خدمات مراقبت سلامت دهان می‌توان گام‌های موثرتری برای رفع این موانع برداشت. از این رو هدف از این مطالعه ارزیابی درک بیماران از نیازهای مراقبت سلامت دهان، موانع دریافت خدمات و ترجیحات آن در ساکنان مرکز و حاشیه شهرهای مشهد و کرمان بود.

طرح مطالعه: مقطعی

روش اجرا: در مرحله اول طی یک مرور ساختار یافته، مطالعاتی که نیازهای درک شده خدمات سلامت دهان را ارزیابی کرده بودند، به منظور یافتن پرسش‌نامه‌های معتبر و جامع بررسی شدند. در مرحله بعد پرسش‌نامه‌ای معتبر و جامع برای پوشش اهداف مطالعه طراحی شد. برای روایی سنجی پرسش‌نامه، روایی صوری به صورت کیفی و روایی محتوایی به صورت کیفی و کمی و با محاسبه نسبت و شاخص روایی محتوا بررسی شد. پس از آن طی مطالعه پایلوت پایایی پرسش‌نامه نیز بررسی شد. در مرحله سوم پس از نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی از تمام شماره تلفن‌های خطوط ثابت شرکت مخابرات دو شهر مشهد و کرمان، پرسش‌نامه مذکور در جمعیت ۱۴۷۵ نفری طی مصاحبه تلفنی بکار گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج مرحله اول مطالعه نشان داد اکثر مطالعات این حوزه به صورت کلی و بدون پرسش از انواع خدمات مراقبت سلامت دهان، نیاز درک شده را بررسی کرده و پرسش‌نامه جامع و معتبر که خدمات معمول مراقبت سلامت دهان را پوشش دهد یافت نشد. بر اساس نتایج اعتبار سنجی پرسش‌نامه در فاز دوم مطالعه، پرسش‌نامه بازنگری و اصلاح شد. در مرحله نهایی ۱۴۷۵ مصاحبه تلفنی انجام شد (نسبت پاسخ ۶۳ درصد). میانگین سن پاسخ‌دهندگان ۳۹ سال و ۶۹/۸ درصد زن بودند. نیمی از افراد نیاز برآورده نشده به خدمات سلامت دهان را ابراز کردند. احساس پوسیدگی، نیاز به معاینه و چکاپ و دندان درد شایع‌ترین مشکلات دهانی درک شده بود. هزینه بالای خدمات، عدم وقت کافی برای مراجعه و ترس از انتقال عفونت در دندانپزشکی به ترتیب شایع‌ترین موانع درک شده بود. بیشتر شرکت‌کنندگان در ترجیح جنسیت دندانپزشک و نیز نوع خدمات از نظر پیشگیری یا درمان تفاوتی قایل نبودند، اما دریافت خدمات تخصصی را ترجیح دادند.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه نشان دهنده شیوع بالای نیازهای برآورده نشده خدمات سلامت دهان در جمعیت بالغین شرق ایران است. برای کاهش نیازهای برآورده نشده، راهبردها باید معطوف به ارتقای استفاده از خدمات متمرکز باشد. ارتباط برخی متغیرهای زمینه‌ای مثل حاشیه‌نشینی و سطح تحصیلات پایین‌تر با نیازهای درک شده و برآورده نشده که حاکی از نابرابری‌های اجتماعی اقتصادی در این زمینه است، موید لزوم جهت‌دهی ارائه خدمات به سوی گروه‌های محروم‌تر است.

کلمات کلیدی: سلامت دهان، پرسش‌نامه، ارزیابی نیاز، اعتبارسنجی، مرور سیستماتیک.

ABSTRACT

Background and Objectives: Perception of need for oral health care plays a key role in creating motivation and demand for utilization of oral health care services. Also, while the lack of resources, people with perceived needs to oral health care, due to higher profit potential of services, will be on higher priority for services. Also by understanding the perceived barriers to dental care access, more effective steps can be taken to overcome these challenges. There is need for clear understanding of perceived oral health care needs in east of Iran, So the aim of this study was to evaluate perceived oral health care needs, barriers to oral health care access and it's utility in adults in Mashhad and Kerman.

Study design: Population based cross sectional study.

Method: In the first phase, a systematic review was done on studies that assessed the perceived oral health care needs. In the next step, a valid and comprehensive questionnaire was designed. To assess the validity of the questionnaire, face and content validity were assessed by qualitative and quantitative methods. After pilot study, the questionnaire's reliability was evaluated. In the final stage, by stratified random sampling, a sample of 7500 phone numbers was obtained from all telephone lines of Kerman and Mashhad. Data was collected through telephone interviews using the developed questionnaire.

Findings: According to the result of the first stage, there was not comprehensive and standard questionnaires which covers all the common types of oral health care services. Based on the validation results, the questionnaire was modified and revised. At the final step, 1475 individuals participated in the study (response rate of 63%). Mean age of respondents were 39 years old and 69.8% were female. About half of respondents (52%) had perceived unmet oral health care needs. Decayed tooth, need for dental check up and toothache were the most common oral problems. The high cost of dental services, lack of time to visit, and the fear of infection transmission were the most perceived barriers to receive dental services. Most of the participants did not differ in preferences for the gender of the dentist, as well as the types of services in terms of prevention or treatment, but preferred to receive specialized services.

Conclusion: The results of this study indicate the high prevalence of unmet oral health care needs in the adult population of Mashhad and Kerman. For reducing unmet oral health care needs, strategies must be focused on promoting the use of services. Association of some important socioeconomic indicators with unmet oral health care need which confirms inequality in oral health, indicates the necessary of directing services towards the deprived groups.

دانشگاه علوم پزشکی کرمان
دانشکده دندانپزشکی

« صور تجلسه دفاع از پایان نامه تحصیلی »

با تاییدات خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه خانم **زهرا یعقوبی آل** برای دریافت درجه **دکترای تخصصی PHD در رشته دندانپزشکی اجتماعی و سلامت دهان** تحت عنوان "بررسی نیازهای درک شده و برآورده نشده سلامت دهان و دندان در جمعیت شهری و حاشیه شهری مشهد و کرمان از طریق مصاحبه تلفنی در سال ۱۳۹۵" در دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی به تاریخ **۹۶/۷/۱۵** برگزار گردید. هیات داوران که قبلا پایان نامه ایشان را مطالعه نموده اند، پس از شنیدن دفاعیات و پرسشهای لازم از ایشان نتیجه را به شرح زیر اعلام می کنند. **پایان نامه در وضعیت فعلی مورد قبول است و نامبرده نمره ۱۹/۹ با امتیاز عالی را دریافت نموده است.**

امضاء	هیات داوران
	استاد راهنما
	مدیر گروه آموزشی
	سرپرست تخصصی گروه آموزشی
	سرپرست تخصصی دانشکده
	معاون آموزشی
	اساتید مدعو:
	دکتر رضا بزدانی
	دکتر مهدی انصاری
	دکتر مرتضی تولایی
	دکتر مریم راد

رئیس دانشکده دندانپزشکی
دکتر محمد رضا زارعی

مراتب فوق مورد تایید است.